

foto's Janine Schrijver

Kleurrijk groen

— Marjolein Kloek (Staatsbosbeheer) en
Arjen Buijs, Jan Boersema, Matthijs Schouten (Staatsbosbeheer)

Natuurorganisaties vermoeden dat allochtone Nederlanders minder in de natuur komen dan autochtone Nederlanders. Er waren tot nu toe echter weinig harde cijfers over het natuurbezoek van allochtonen. Is een wandeling in de natuur inderdaad een 'witte' aangelegenheid, en hoe kunnen natuurorganisaties ervoor zorgen dat hun vrijwilligersbestand meer kleur krijgt? In het onderzoek 'Colourful green' van Marjolein Kloek, waarop zij op 28 augustus promoveerde aan Wageningen Universiteit (vakgroep Natuurbeheer en Plantecologie), laat zij zien dat het belangrijk is om allochtonen niet over één kam te scheren.

> Volgens het Centraal Bureau van Statistiek (CBS) zijn momenteel 3,6 miljoen Nederlanders van allochtone afkomst – dat is 21 procent van de bevolking. Iemand wordt beschouwd als allochtoon als minstens één van zijn ouders in het buitenland is geboren. Eerste generatie allochtonen zijn zelf ook in het buitenland geboren, tweede generatie allochtonen zijn in Nederland geboren. Meer dan de helft van de allochtonen heeft een niet-westerse achtergrond. Het CBS verwacht dat dit nog verder toe zal nemen naar 28 procent van de bevolking in 2050. Nederland is dus een multiculturele samenleving waarin mensen van verschillende culturele achtergrond samen wonen, werken en recreëren. Maar zie je die diversiteit aan mensen en culturen ook terug wanneer je recreëert in de natuur? In het onderzoek Colourful green is bekeken hoe allochtonen en autochtonen in Nederland recreëren in de groene ruimte en hoe ze denken over natuur, op basis van negen groepsgesprekken met 42 jongeren van Turkse, Chinese en autochtone komaf woonachtig in Arnhem en omgeving (zie tabel 1). Daarnaast hebben we een enquête gehouden onder 1057 Nederlandse jongvolwas-

senen (18-35 jaar) – 350 van Turkse afkomst, 350 van Chinese afkomst en 357 autochtone Nederlanders (zie tabel 2). De enquête is opgezet volgens het principe van quota-sampling, wat betekent dat er voor elke groep representatieve quota zijn vastgesteld voor wat betreft leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. Deze quota werden behaald zoals vastgesteld. De helft van de deelnemers van alle drie bevolkingsgroepen was afkomstig uit de Randstad (Amsterdam en Den Haag), en de andere helft uit de minder verstedelijkte regio's Arnhem/Nijmegen en Twente. De Turkse en Chinese Nederlanders waren grotendeels tweede generatie allochtonen. Er is gekozen voor deze etnische groepen aangezien twintig procent van de niet-westerse allochtonen van Turkse komaf is en zij daarmee de grootste groep niet-westerse allochtonen vormen. Aziaten zijn volgens het CBS een sterk groeiende groep, die waarschijnlijk over een aantal decennia de Turkse groep in grootte voorbij zal gaan. De grootste groep Aziatische allochtonen in Nederland is van Chinese afkomst, zij vormen drie procent van de niet-westerse allochtonen en zijn daarmee de vijfde groep in grootte.

Meer dan allochtoon

Het belangrijkste resultaat van het onderzoek Colourful green is dat je allochtonen niet over één kam kunt scheren: er zijn namelijk aanzienlijke verschillen in recreatief gedrag en natuurbeelden tussen en binnen etnische groepen. Zo bleek slechts twintig procent van de Chinese Nederlanders in de drie maanden voorafgaand aan de enquête bossen, heide, akkers, weiden of andere groene gebieden buiten de stad te hebben bezocht. Veertig procent van de Turkse Nederlanders en veertig procent van de autochtone Nederlanders hadden het groen buiten de stad opgezocht. Turkse Nederlanders bezochten dus in vergelijkbare percentages als autochtonen groene gebieden buiten de stad, maar deden dat gemiddeld wel minder vaak. Turkse Nederlanders bezochten parken in de stad vaker dan autochtone Nederlanders, terwijl Chinese Nederlanders ook daar weinig kwamen. Waar de jongeren van Turkse afkomst relatief vaak in grote groepen het groen in trokken, bezochten jongeren van Chinese komaf de groene ruimte juist vaker individueel dan autochtonen deden.

Niemand is alleen maar allochtoon of autochtoon. De deelnemers in het onderzoek waren bijvoorbeeld ook jongere, vrouw, man, student, werknemer of natuurliefhebber. Inderdaad gaven de jongeren aan dat meerdere 'identiteiten' van invloed zijn op hoe ze recreëren. In bijna alle groepsinterviews waren er één of twee jongeren die vaak de groene ruimte bezochten, en zij koppelden hun gedrag aan een zogenaamde

persoonlijke natuurgerichte of recreatiegerichte identiteit. Zij zagen zichzelf bijvoorbeeld als 'natuurliefhebber' of 'zeiler'. Het is opvallend dat deze frequente bezoekers zowel onder de autochtone jongeren als onder de jongeren van Turkse en Chinese komaf aanwezig waren. Jongvolwassenen die niet zo vaak het groen in trokken vonden natuur wel belangrijk, maar hadden door hun drukke leven weinig tijd om eropuit te gaan. Ook vonden ze een boswandeling minder bij hun leeftijd passen. Als ze de groene ruimte bezochten dan deden ze dat meestal om te sporten of om met vrienden in het park te hangen.

Etniciteit speelde daarnaast vooral voor Turkse en in mindere mate voor Chinese Nederlanders een rol in hoe ze buiten recreëren. Befaamd voorbeeld zijn uitgebreide Turkse picknicks en barbecues, die inderdaad enthousiast werden besproken tijdens de groepsinterviews met jongeren van Turkse komaf. Dergelijke bezoeken kosten echter veel voorbereidingstijd en vinden volgens hen maar een paar keer per jaar plaats. Daarnaast speelde hun Turkse achtergrond ook een rol in interacties met andere bezoekers. Ze voelden dat ze door andere bezoekers soms werden benaderd als 'Turks', vaak op een negatieve manier. Chinese Nederlanders vonden hun recreatief gedrag typisch Nederlands op een aantal specifieke activiteiten na, zoals Tai Chi en activiteiten gerelateerd aan voeding zoals picknicken of kastanjes rapen. Ook gaven ze aan dat Chinezen houden van comfort en liever niet gaan kamperen. Interessant detail: voedsel verzamelen in de groene ruimte

was een tamelijk populaire activiteit ook bij de autochtone deelnemers aan het onderzoek. In de enquête gaf zelfs dertien procent van de autochtone jongeren aan voedsel te hebben verzameld in de drie voorafgaande maanden, terwijl dat gold voor drie procent van de Chinese Nederlanders en de Turkse Nederlanders dat helemaal niet deden. Dit gaat in tegen het idee dat voedsel verzamelen typisch iets is voor allochtonen.

Een ander beeld van natuur

Uit het onderzoek blijkt verder dat er draagvlak is voor natuurbescherming in alle etnische groepen, maar dat wat in het westen wordt verstaan onder natuur niet altijd overeenkomt met wat Turkse en Chinese Nederlanders hieronder verstaan. Autochtone jongeren bleken het begrip natuur het meest streng af te bakenen. Zij beschouwden beschermde Nederlandse gebieden buiten de stad zoals heide en bossen gemiddeld als minder natuurlijk dan Turkse en Chinese Nederlanders. Chinese Nederlanders hadden het meest brede beeld van natuur, zij beschouwden binnenstedelijk groen gemiddeld als meer natuurlijk dan Turkse en autochtone Nederlanders. Natuur werd door bijna iedereen gewaardeerd: 65 procent van de respondenten vond het (erg) belangrijk om natuur te beschermen en slechts acht procent vond dit (erg) onbelangrijk. Van de respondenten van Turkse komaf vond zelfs meer dan negentig procent het (erg) belangrijk om natuur te beschermen. Het onderzoek richtte zich ook op de vraag in hoeverre jongvolwassenen actief zijn in natuurbe-

scherming. Zo bleek dat slechts vier procent van de autochtone Nederlanders, geen enkele Turkse Nederlander en twee procent van de Chinese Nederlanders als natuurvrijwilliger had gewerkt in het jaar voorafgaand aan de enquête. Verder gaf veertien procent van de autochtone jongeren aan lid te zijn van een natuurorganisatie, terwijl dit gold voor slechts 1 procent van de Turkse Nederlanders en zeven procent van de Chinese Nederlanders. Dat jongvolwassenen van Turkse komaf weinig actief zijn in traditionele vormen van natuurbescherming is opvallend, aangezien Turkse Nederlanders juist relatief vaak recreëren in de groene ruimte en het belangrijk vinden om natuur te beschermen. Hun lage betrokkenheid heeft wellicht te maken met hun beperkte kennis van natuurorganisaties. Zo bleek bijna de helft van de Turkse Nederlanders geen enkele natuurorganisatie te kunnen noemen. Overigens kon ongeveer een vijfde van de Chinese Nederlanders en een tiende van de autochtone Nederlanders ook geen enkele natuurorganisatie noemen. Meer in het algemeen zijn lidmaatschappen en vrijwilligerswerk wellicht niet de meest geëigende manieren voor jongvolwassenen om zich in te zetten voor natuur. Turkse Nederlanders zijn bijvoorbeeld ook met de bescherming van natuur bezig binnen Turkse organisaties, zoals via moskeeën.

Aanbevelingen

Natuurorganisaties, beleidsmakers en planners die zich willen richten op groepen van diverse culturele komaf moeten zich allereerst bewust zijn van de diversiteit tussen etnische groepen. Scheer allochtonen niet over een kam en vermijd de term allochtoon. Die term is stigmatiserend en werkt averechts, zoals ook is gebleken uit de commotie rondom het Smulbos. Aangezien er in alle bevolkingsgroepen mensen zijn die vaak het groen bezoeken, zou het een goed idee zijn om mensen van diverse culturele komaf met een sterke persoonlijke natuur- of recreatie-gerelateerde identiteit op te sporen en hen in te zetten als ambassadeur. Betrek hen bijvoorbeeld als rolmodel in communicatie, als toegang tot een breder netwerk, of in processen van gebiedsontwikkeling. Verder kunnen initiatieven gericht op jongeren in het algemeen ook jongvolwassenen van diverse culturele komaf aantrekken. Tot slot zouden natuurorganisaties de eigen communicatie wat meer kleur kunnen geven. Momenteel onderzoekt Kloek hoe natuurorganisaties omgaan met culturele diversiteit en het valt haar op dat ze in de meeste ledenbladen vooral 'blanke kopjes' ziet. Daarmee wordt het beeld dat natuur een blanke aangelegenheid is, versterkt. Het zou daarnaast goed zijn als natuurorganisaties zich verdiepen in de verschillende kanalen die allochtone groepen gebruiken en hen bijvoorbeeld via de moskee of hun eigen tijdschriften benaderen. Dit alles voor meer kleurrijk groen.<

m.kloek@staatsbosbeheer.nl

Bron: Kloek, M.E. (2015) Colourful green: Immigrants' and non-immigrants recreational use of greenspace and their perceptions of nature. PhD thesis, Wageningen Universiteit.

Tabel 1: Samenstelling groepsinterviews

Groepsnummer	Etniciteit	Geslacht	Totaal aantal deelnemers	Eerste generatie	Tweede generatie
1	Chinese	Man	3	1	2
2	Chinese	Man	3	1	2
3	Chinese	Vrouw	4	1	3
4	Chinese	Vrouw	2	0	2
5	Nederlandse	Man	6	n.v.t.	n.v.t.
6	Nederlandse	Vrouw	6	n.v.t.	n.v.t.
7	Turkse	Man	8	3	5
8	Turkse	Vrouw	5	1	4
9	Turkse	Vrouw	2	0	2

Tabel 2: Demografische gegevens enquête (N=1057)

		Totaal		Autochtone Nederlanders		Turkse Nederlanders		Chinese Nederlanders	
		N	%	N	%	N	%	N	%
		1057	100	357	100	350	100	350	100
Geslacht	Man	512	48	182	51	165	47	165	47
	Vrouw	545	52	175	49	185	53	185	53
Leeftijd	18-24	401	38	146	41	105	30	150	43
	25-29	328	31	97	27	105	30	126	36
	30-35	328	31	114	32	140	40	74	21
Woonplaats	Randstad	527	50	177	50	175	50	175	50
	Buiten de Randstad	530	50	180	50	175	50	175	50
Opleidingsniveau	Hoog	419	40	171	48	80	23	168	48
	Middelbaar	504	48	171	48	193	55	140	40
	Laag	134	12	15	4	77	22	42	12
Religie	Christelijk	140	13	103	29	0	0	37	11
	Islam	216	21	8	2	207	59	1	0
	Overige religie	27	3	15	4	3	1	9	3
	Religieus/spiritueel, zonder binding aan een stroming	154	15	18	5	122	35	14	4
	Niet religieus	520	49	213	60	18	5	289	83